

Γενικές πληροφορίες - Πορτογαλία

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

- 1 Πως συντάσσεται η διάταξη τελευταίας βουλήσεως (διαθήκη, συνδιαθήκη, κληρονομική σύμβαση);
- 2 Πρέπει η διάταξη να καταχωρίζεται, και εάν ναι, πως;
- 3 Υφίστανται περιορισμοί επί της ελευθερίας διάθεσης αιτία θανάτου (π.χ. νόμιμη μοίρα);
- 4 Ελλείψει διάταξης τελευταίας βουλήσεως, ποιος κληρονομεί και τι;
- 5 Ποια είναι η αρμόδια αρχή:
 - 5.1 σε υποθέσεις διαδοχής αιτία θανάτου;
 - 5.2 για την κατάθεση δήλωσης αποδοχής ή αποποίησης κληρονομιάς;
 - 5.3 για την κατάθεση δήλωσης αποδοχής ή αποποίησης κληροδοσίας;
 - 5.4 για την κατάθεση δήλωσης αποδοχής ή αποποίησης νόμιμης μοίρας;
- 6 Σύντομη περιγραφή της διαδικασίας για την επίλυση κληρονομικής διαδοχής βάσει του εθνικού δικαίου, συμπεριλαμβανομένης της εκκαθάρισης της περιουσίας και της διανομής των περιουσιακών στοιχείων (συμπεριλαμβάνονται πληροφορίες σχετικά με το εάν η διαδικασία κληρονομικής διαδοχής κινείται αυτεπαγγέλτως από δικαστήριο ή άλλη αρμόδια αρχή)
- 7 Πως και πότε καθίσταται ένα πρόσωπο κληρονόμος ή κληροδόχος;
- 8 Φέρουν οι κληρονόμοι την ευθύνη για τα χρέη του αποθανόντος, και εάν ναι, υπό ποιους όρους;
- 9 Ποια είναι τα έγγραφα και/ή οι πληροφορίες που συνήθως απαιτούνται για την καταχώριση ακίνητης περιουσίας;
 - 9.1 Είναι ο διορισμός διαχειριστή κληρονομιάς υποχρεωτικός ή καθίσταται υποχρεωτικός μετά από αίτηση; Εάν είναι υποχρεωτικός ή καθίσταται υποχρεωτικός μετά από αίτηση, ποιες είναι οι απαιτούμενες ενέργειες;
 - 9.2 Ποιος έχει το δικαίωμα να αναλάβει την εκτέλεση της διάταξης τελευταίας βουλήσεως του θανόντος και/ή να διαχειριστεί την περιουσία;
 - 9.3 Ποιες εξουσίες έχει ο διαχειριστής;
- 10 Ποια είναι τα τυπικά έγγραφα που εκδίδονται βάσει του εθνικού δικαίου στη διάρκεια ή στο τέλος της διαδικασίας κληρονομικής διαδοχής, για να αποδειχθεί η ιδιότητα και τα δικαιώματα των δικαιούχων; Έχουν τα εν λόγω έγγραφα ειδική αποδεικτική ισχύ;

Το δελτίο αυτό εκπονήθηκε σε συνεργασία με το Συμβούλιο των Συμβολαιογραφικών Συλλόγων της ΕΕ (CNUE).

1 Πως συντάσσεται η διάταξη τελευταίας βουλήσεως (διαθήκη, συνδιαθήκη, κληρονομική σύμβαση);

Η διάταξη τελευταίας βούλησης είναι έγκυρη εφόσον έχει μία από τις ακόλουθες δύο μορφές: i) διαθήκη, ii) σύμβαση.

i) Διαθήκη

Η διαθήκη είναι προσωποπαγής πράξη η οποία δεν μπορεί να καταρτιστεί μέσω αντιπροσώπου.

Η συνδιαθήκη, δηλ. η διαθήκη δύο ή περισσότερων προσώπων στο ίδιο έγγραφο, είτε υπέρ τρίτου προσώπου είτε υπέρ αλλήλων, απαγορεύεται.

Η διαθήκη είναι δήλωση βούλησης ενός και μόνο προσώπου, η οποία δεν απαιτείται να απευθυνθεί ούτε να κοινοποιηθεί σε οποιοδήποτε πρόσωπο. Είναι ελεύθερα ανακλητή, τα δε περιουσιακά στοιχεία περιέρχονται στους κληρονόμους ή κληροδόχους μετά τον θάνατο του διαθέτη.

Υπάρχει ο βασικός τύπος διαθήκης και ειδικές μορφές διαθήκης.

Ο βασικός τύπος διαθήκης περιλαμβάνει: τη δημόσια διαθήκη και τη μυστική διαθήκη.

Η δημόσια διαθήκη καταρτίζεται από συμβολαιογράφο και καταχωρίζεται στο αρχείο του.

Η μυστική διαθήκη καταρτίζεται και υπογράφεται από τον διαθέτη ή άλλο πρόσωπο με αίτημα του διαθέτη, και πρέπει να επικυρωθεί από συμβολαιογράφο. Μπορεί να τηρείται από τον διαθέτη ή τρίτο πρόσωπο ή να κατατεθεί σε συμβολαιογράφο. Πρόσωπο το οποίο έχει στην κατοχή του μυστική διαθήκη υποχρεούται να την προσκομίσει εντός τριών ημερών από την ημερομηνία κατά την οποία έλαβε γνώση του θανάτου του διαθέτη, άλλως ευθύνεται για οποιαδήποτε προξενηθείσα ζημία ή βλάβη, ενώ εάν φέρει την ιδιότητα του κληρονόμου, μπορεί να εκπέσει του κληρονομικού του δικαιώματος λόγω αναξιοτίας.

Ο νόμος προβλέπει τις ακόλουθες μορφές ειδικής διαθήκης: στρατιωτική διαθήκη, διαθήκη επί πλοίου, διαθήκη επί αεροσκάφους, διαθήκη υπό συνθήκες καταστροφής. Διαθήκη συντάσσεται έγκυρα υπό μία από τις ανωτέρω μορφές εφόσον επισυμβούν συγκεκριμένες περιστάσεις που ορίζονται στον νόμο. Η ειδική διαθήκη οποιασδήποτε μορφής καθίσταται άκυρη δύο μήνες μετά την επέλευση του γεγονότος το οποίο ανάγκασε τον διαθέτη να τη συντάξει.

Στην πορτογαλική νομοθεσία προβλέπεται επίσης ειδικός τύπος διαθήκης η οποία συντάσσεται από υπήκοο Πορτογαλίας στο εξωτερικό δυνάμει αλλοδαπής νομοθεσίας. Η διαθήκη αυτή ισχύει στην Πορτογαλία εφόσον συνταχθεί ή επικυρωθεί επισήμως.

ii) Σύμβαση

Στην πορτογαλική έννομη τάξη η συμβατική διαδοχή επιτρέπεται κατ' εξαίρεση. Μπορεί να λάβει χώρα δυνάμει κληρονομικής σύμβασης ή δωρεάς ενόψει γάμου, και ισχύει από τον χρόνο θανάτου του διαθέτη. Για να είναι έγκυρες μετά τον θάνατο του διαθέτη τόσο η κληρονομική σύμβαση ενόψει γάμου όσο και η δωρεά ενόψει γάμου, πρέπει να περιέχονται σε σύμβαση γάμου.

Κατά κανόνα, ωστόσο, η συμβατική διαδοχή απαγορεύεται. Συνεπώς η κληρονομική σύμβαση απαγορεύεται κατ' αρχήν, επί ποινής ακυρότητας. Η δωρεά ενόψει θανάτου επίσης απαγορεύεται, ωστόσο δεν είναι άκυρη αλλά καθίσταται υποχρεωτικά από τον νόμο κληρονομική διάθεση περιουσίας και είναι ελεύθερα ανακλητή.

Υπάρχουν δύο είδη κληρονομικής σύμβασης που αναγνωρίζονται από τον νόμο κατ' εξαίρεση ως έγκυρα: α) ορισμός του ενός συζύγου ως κληρονόμου ή κληροδόχου, εκ μέρους του άλλου συζύγου ή τρίτου προσώπου β) ορισμός τρίτου προσώπου ως κληρονόμου ή κληροδόχου, εκ μέρους οποιουδήποτε συζύγου. Η διάκριση μεταξύ κληρονόμου και κληροδόχου διευκρινίζεται κατωτέρω στην απάντηση της ερώτησης «Πώς και πότε καθίσταται ένα πρόσωπο κληρονόμος ή κληροδόχος;»

Έγκυρη κληρονομική σύμβαση τίθεται σε ισχύ μόνο μετά τον θάνατο του διαθέτη. Ωστόσο, η συμφωνία του σημείου α) ανωτέρω δεν ανακαλείται μονομερώς αφότου γίνει αποδεκτή, και ο διαθέτης, ενόσω βρίσκεται εν ζωή, δεν μπορεί να προβεί σε δωρεές υπέρ τρίτων εις βάρος του δικαιούχου. Η κληρονομική σύμβαση του σημείου β) ανωτέρω είναι ελεύθερα ανακλητή εφόσον ο τρίτος δεν συμμετείχε στη σύμβαση γάμου ως αποδεχόμενο μέρος.

Πέραν των δύο αυτών ειδών κληρονομικής σύμβασης, ο νόμος αναγνωρίζει επίσης ως έγκυρη τη δωρεά αιτία θανάτου ενόψει γάμου. Η δωρεά αυτή λαμβάνει χώρα ενόψει γάμου υπέρ του ενός συζύγου από τον άλλο ή από τρίτο. Η δωρεά αιτία θανάτου ενόψει γάμου υπόκειται στους όρους της κληρονομικής σύμβασης και πρέπει να περιέχεται σε σύμβαση γάμου.

Σημ.:

Η πορτογαλική νομοθεσία προβλέπει δύο είδη διαδοχής: Το ένα είδος είναι η εκούσια διαδοχή – δυνάμει διαθήκης ή σύμβασης – που αναφέρεται στην παρούσα απάντηση. Το δεύτερο είδος είναι η νόμιμη διαδοχή – εξ αδιαθέτου ή αναγκαστική – η οποία αναφέρεται στις απαντήσεις των ερωτήσεων «Υφίστανται περιορισμοί επί της ελευθερίας διάθεσης αιτία θανάτου (π.χ. νόμιμη μοίρα);» και « Ελλείψει διάταξης τελευταίας βουλήσεως, ποιος κληρονομεί και τι;»

Η εκούσια διαδοχή είναι το αποτέλεσμα μιας εθελούσιας πράξης εκ μέρους του διαθέτη, π.χ. διαθήκης ή σύμβασης.

Η νόμιμη διαδοχή ορίζεται από τον νόμο. Είναι γνωστή ως αναγκαστική διαδοχή όταν επέρχεται απευθείας από τον νόμο, και δεν χωρεί παρέκκλιση από αυτή όποια κι αν είναι η βούληση του διαθέτη. Είναι επίσης γνωστή ως εξ αδιαθέτου διαδοχή όταν επέρχεται από τον νόμο, και δεν χωρεί παρέκκλιση από αυτή όποια κι αν είναι η βούληση του διαθέτη..

2 Πρέπει η διάταξη να καταχωρίζεται, και εάν ναι, πως;

Κατ' αρχήν, δεν απαιτείται η καταχώριση της διάταξης τελευταίας βούλησης.

Ωστόσο, υπάρχουν εξαιρέσεις που κατοχυρώνονται με διάφορες διατάξεις. Η διάταξη τελευταίας βούλησης πρέπει να καταχωρίζεται, για παράδειγμα, στις ακόλουθες περιπτώσεις: i) προνομιακή διάθεση περιουσίας δυνάμει διαθήκης με εμπράγματη ισχύ ii) σύσταση ή τροποποίηση προνομίου iii) υποχρέωση περιορισμού δωρεάς με υποχρέωση απόδοσης iv) σύμβαση γάμου.

Στις περιπτώσεις των σημείων i), ii) και iii) ανωτέρω, πρέπει να υποβληθεί το σχετικό έγγραφο στο υποθηκοφυλακείο (*Conservatório as do Registo Predial*) από τον αιτούντα ή τον καθ' ού, από οποιοδήποτε πρόσωπο το οποίο έχει έννομο συμφέρον στην καταχώριση ή από το πρόσωπο το οποίο υποχρεούται να προβεί σε καταχώριση σύμφωνα με το νόμο (επίσημη καταχώριση που επιβάλλεται σε ορισμένες περιπτώσεις από τα δικαστήρια, την Εισαγγελία ή τον υποθηκοφύλακα). Η καταχώριση διενεργείται με την περιγραφή των περιουσιακών στοιχείων και την καταγραφή των γεγονότων και σχετικών σχολίων καθώς και ορισμένων περιστάσεων.

Στην περίπτωση του σημείου iv), διενεργείται καταχώριση στο ληξιαρχείο (*Conservatórias do Registo Civil*) με την καταχώριση ή καταγραφή δηλώσεων των μερών. Σε αυτή την περίπτωση, τα πρόσωπα με τα οποία σχετίζεται άμεσα το γεγονός ή των οποίων απαιτείται η συναίνεση για την πλήρη ισχύ της καταχώρισης, μπορούν επίσης να συμμετέχουν στην καταχώριση.

Σημ.:

Το προνόμιο αφορά δικαίωμα του επιζώντος συζύγου να διατηρήσει τα κεφάλαια που έχει αφήσει ο θανών.

Η υποχρέωση απόδοσης συνίσταται στην επιστροφή περιουσιακών στοιχείων στο σύνολο των κληρονόμων εκ μέρους των κατιόντων οι οποίοι προσδοκούν να κληρονομήσουν περιουσιακά στοιχεία ή αντικείμενα αξίας από ανιόντα.

3 Υφίστανται περιορισμοί επί της ελευθερίας διάθεσης αιτία θανάτου (π.χ. νόμιμη μοίρα);

Ναι. Σύμφωνα με την πορτογαλική νομοθεσία η νόμιμη μοίρα αποτελεί περιορισμό της ελευθερίας διάθεσης περιουσίας αιτία θανάτου. Η νόμιμη μοίρα είναι το τμήμα της περιουσίας του διαθέτη το οποίο δεν έχει δικαίωμα αυτός να διαθέσει επειδή προορίζεται από τον νόμο για τους αναγκαίους κληρονόμους. Είναι γνωστή ως αναγκαστική διαδοχή, η οποία αποτελεί μορφή διαδοχής από την οποία δεν χωρεί παρέκκλιση όποια και αν είναι η βούληση του διαθέτη.

Οι αναγκαίοι κληρονόμοι είναι ο σύζυγος, οι κατιόντες και οι ανιόντες. Ο σύζυγος και οι κατιόντες αποτελούν την πρώτη τάξη διαδοχής. Ελλείψει κατιόντων, κληρονομούν ο σύζυγος και οι ανιόντες.

Οι περιορισμοί στη διάθεση περιουσίας αιτία θανάτου (νόμιμη μοίρα) έχουν ως εξής:

- η νόμιμη μοίρα του συζύγου και των τέκνων αντιστοιχεί στα δύο τρίτα της κληρονομίας
- εάν ο διαθέτης δεν έχει κατιόντες ή ανιόντες, η νόμιμη μοίρα του συζύγου αντιστοιχεί στο ένα δεύτερο της κληρονομίας
- εάν δεν υπάρχει σύζυγος αλλά υπάρχουν τέκνα, η νόμιμη μοίρα αντιστοιχεί στο ένα δεύτερο της κληρονομίας, εφόσον υπάρχει μόνο ένα τέκνο, ή στα δύο τρίτα της κληρονομίας εφόσον υπάρχουν δύο ή περισσότερα τέκνα
- η νόμιμη μοίρα των κατιόντων στη δεύτερη και τις επόμενες τάξεις διαδοχής αντιστοιχεί στο μερίδιο που θα ελάμβανε ο ανιών τους
- εάν δεν υπάρχουν κατιόντες, η νόμιμη μοίρα του συζύγου και των τέκνων αντιστοιχεί στα δύο τρίτα της κληρονομίας
- εάν δεν υπάρχουν κατιόντες ούτε σύζυγος, η νόμιμη μοίρα των γονέων αντιστοιχεί στο ένα δεύτερο της κληρονομίας σε περίπτωση που ανιόντες της δεύτερης ή απώτερης τάξης διαδοχής ορίζονται ως κληρονόμοι, η νόμιμη μοίρα αυτών αντιστοιχεί στο ένα τρίτο της κληρονομίας.

Σημ.:

Ο σύζυγος δεν ορίζεται ως κληρονόμος εάν κατά τον χρόνο θανάτου του διαθέτη έχει εκδοθεί διαζύγιο ή οι σύζυγοι βρίσκονται σε διάσταση δυνάμει τελεσιδικής δικαστικής απόφασης ή δικαστικής απόφασης η οποία πρόκειται να τελεσιδικήσει. Εάν κατά τον χρόνο θανάτου του διαθέτη εκκρεμεί διαδικασία έκδοσης διαζυγίου ή νόμιμης διάστασης, οι δικαιούχοι μπορούν να συνεχίσουν τη διαδικασία προκειμένου να καθοριστεί η τύχη της περιουσίας. Σε αυτή την περίπτωση, εφόσον εκδοθεί η απόφαση διαζυγίου ή διάστασης, ο σύζυγος δεν ορίζεται ως κληρονόμος.

4 Ελλείπει διάταξης τελευταίας βουλήσεως, ποιος κληρονομεί και τι;

Σε περίπτωση που ο θανών δεν έχει συντάξει έγκυρη διάταξη τελευταίας βούλησης σχετικά με τη διάθεση, εν όλω ή εν μέρει, της περιουσίας του μετά από τον θάνατό του, η κληρονομία περιέρχεται στους αναγκαίους κληρονόμους. Αυτή η διαδικασία είναι γνωστή ως εξ αδιαθέτου διαδοχή, και αποτελεί μορφή διαδοχής από την οποία χωρεί παρέκκλιση σύμφωνα με τη βούληση του διαθέτη.

Αναγκαίοι κληρονόμοι είναι ο σύζυγος, οι συγγενείς και το Δημόσιο, με την εξής σειρά: α) σύζυγος και κατιόντες β) σύζυγος και ανιόντες γ) αδέρφια και κατιόντες αυτών δ) λοιποί εκ πλάγιου συγγενείς έως και τον τέταρτο βαθμό συγγένειας ε) το Δημόσιο.

5 Ποια είναι η αρμόδια αρχή;

Η αρμοδιότητα επί θεμάτων διαδοχής ορίζεται αναλόγως εάν η διαδοχή αμφισβητείται (αποδοχή με το ευεργέτημα της απογραφής) ή όχι (απλή αποδοχή).

Αρμόδιοι για θέματα αμφισβητούμενης διαδοχής είναι οι συμβολαιογράφοι. Αρμόδιοι για θέματα μη αμφισβητούμενης διαδοχής είναι οι συμβολαιογράφοι και τα ληξιαρχεία/ υποθηκοφυλακεία. Οι ανωτέρω ορίζουν τους κληρονόμους και διενεργούν αντίστοιχα τη διανομή της κληρονομίας. Επικυρώνοντας ένα ιδιωτικό έγγραφο, δικηγόρος μπορεί να διανείμει κληρονομία, δεν έχει όμως εξουσία ορισμού των κληρονόμων.

Οι συμβολαιογράφοι και τα ληξιαρχεία ορίζουν τους κληρονόμους ταυτοποιώντας τα αντίστοιχα πρόσωπα, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις ενδέχεται να απαιτείται η εκτέλεση σύμβασης γάμου που αφορά περιουσία ή διαθήκη.

5.1 σε υποθέσεις διαδοχής αιτία θανάτου;

Από τις 2 Σεπτεμβρίου 2013, για υποθέσεις αμφισβητούμενης διαδοχής αρμόδιοι είναι οι συμβολαιογράφοι του τόπου επαγωγής της κληρονομίας, οι οποίοι επισπεύδουν την κληρονομική διαδικασία. Η εν λόγω διαδικασία μεταφέρεται τελικά στα δικαστήρια, τα οποία επικυρώνουν την απόφαση περί διανομής.

Τόπος επαγωγής της κληρονομίας είναι ο τόπος τελευταίας διαμονής του θανόντος.

Εάν ο τόπος τελευταίας διαμονής του θανόντος βρίσκεται εκτός της Πορτογαλίας και η κληρονομία βρίσκεται στην Πορτογαλία, αρμόδιος είναι ο συμβολαιογράφος του τόπου στον οποίο βρίσκονται τα πάγια περιουσιακά στοιχεία ή το μεγαλύτερο μέρος τους. Εάν δεν υπάρχουν πάγια περιουσιακά στοιχεία, αρμόδιος είναι ο συμβολαιογράφος του τόπου όπου βρίσκεται το μεγαλύτερο μέρος των κινητών περιουσιακών στοιχείων.

Εάν ο τόπος τελευταίας διαμονής του θανόντος βρίσκεται εκτός της Πορτογαλίας και δεν υπάρχουν περιουσιακά στοιχεία του στην Πορτογαλία, αρμόδιος είναι ο συμβολαιογράφος του τόπου κατοικίας του προσώπου το οποίο επισπεύδει τη διαδικασία.

Δεν απαιτείται η επίσπευση κληρονομικής διαδικασίας σε περίπτωση απλής αποδοχής της κληρονομίας. Σε αυτή την περίπτωση οι κληρονόμοι και κληροδόχοι εκκαθαρίζουν και διανέμουν μεταξύ τους την κληρονομία με κοινή συμφωνία, χωρίς υποχρέωση επίσπευσης διαδικασίας ενώπιον συμβολαιογράφου ή δικαστηρίου.

Στην περίπτωση σχολάζουσας κληρονομίας αποδοτέας στο Δημόσιο, διεξάγεται η αντίστοιχη ειδική δικαστική διαδικασία εκκαθάρισης της κληρονομίας υπέρ του Δημοσίου.

Στην περίπτωση μη αμφισβητούμενης διαδοχής, αρμόδιοι είναι οι συμβολαιογράφοι, τα ληξιαρχεία και τα υποθηκοφυλακεία, χωρίς να ισχύουν περιορισμοί ως προς την κατά τόπον αρμοδιότητα. Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν συνεπώς να απευθύνονται στον φορέα της επιλογής τους χωρίς τοπικό περιορισμό.

Αντίστοιχα, όπως ορίζεται ανωτέρω, η διανομή της κληρονομίας μπορεί να λάβει χώρα ενώπιον δικηγόρου της Πορτογαλίας, εφόσον πληρούνται οι σχετικές προϋποθέσεις (που ορίζονται από τα ληξιαρχεία/ υποθηκοφυλακεία ή τους συμβολαιογράφους).

5.2 για την κατάθεση δήλωσης αποδοχής ή αποποίησης κληρονομίας;

5.3 για την κατάθεση δήλωσης αποδοχής ή αποποίησης κληροδοσίας;

5.4 για την κατάθεση δήλωσης αποδοχής ή αποποίησης νόμιμης μοίρας;

Ως προς την αρμόδια αρχή προς την οποία υποβάλλεται η δήλωση αποδοχής ή αποποίησης κληρονομίας, δεν υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ κληροδοσίας και κληρονομίας ή μεταξύ νόμιμης και εκούσιας διαδοχής. Συνεπώς η απάντηση και στις τρεις αυτές ερωτήσεις είναι η ίδια.

Εφόσον έχει γίνει αποδοχή της κληρονομίας με το ευεργέτημα της απογραφής, η δήλωση αποδοχής γίνεται στο πλαίσιο της κληρονομικής διαδικασίας ενώπιον του αρμόδιου συμβολαιογράφου. Σε αυτή την περίπτωση ο συμβολαιογράφος είναι αρμόδιος για την παραλαβή της δήλωσης αποδοχής.

Η αποδοχή της κληρονομίας με το ευεργέτημα της απογραφής διασφαλίζεται με τη διεξαγωγή απογραφής ή την παρέμβαση σε αυτή.

Άλλο είδος αποδοχής κληρονομίας είναι η απλή αποδοχή, η οποία λαμβάνει χώρα όταν η κληρονομία γίνεται δεκτή και διανέμεται χωρίς να απαιτείται η επίστευση της κληρονομικής διαδικασίας.

Οι κανόνες που διέπουν την αποδοχή της κληρονομίας ισχύουν και για την αποδοχή της κληροδοσίας. Η διαφορά μεταξύ κληροδοσίας και κληρονομίας ορίζεται στην απάντηση της επόμενης ερώτησης.

Σε περίπτωση επίστευσης κληρονομικής διαδικασίας, η εκάστοτε δήλωση αποποίησης πρέπει να περιέχεται στον φάκελο. Σε αυτή την περίπτωση ο συμβολαιογράφος είναι αρμόδιος για την παραλαβή της δήλωσης αποποίησης.

Η αποποίηση διενεργείται ως εξής: δυνάμει δημοσίου εγγράφου ή ιδιωτικού επικυρωμένου εγγράφου, εφόσον υπάρχουν περιουσιακά στοιχεία τα οποία σύμφωνα με τον νόμο μπορούν να διατεθούν μόνο με αυτόν τον τρόπο δυνάμει ιδιωτικού εγγράφου στις λοιπές περιπτώσεις.

Η αποδοχή ή αποποίηση κληρονομίας ή κληροδοσίας είναι μονομερής δικαιοπραξία από την οποία δεν χωρεί υπαναχώρηση, δηλαδή αμφότερες διενεργούνται με τη μορφή δήλωσης του κληρονόμου ή κληροδόχου, η οποία δεν απαιτείται να απευθυνθεί ούτε να κοινοποιηθεί σε οποιοδήποτε πρόσωπο.

Στην περίπτωση σχολάζουσας κληρονομίας, οι ενδιαφερόμενοι ή η Εισαγγελία μπορούν να ζητήσουν από το δικαστήριο να ειδοποιηθεί τον κληρονόμο να προβεί σε αποδοχή ή αποποίηση της κληρονομίας. Σε αυτή την περίπτωση, αρμόδιο για την παραλαβή της δήλωσης αποδοχής είναι το δικαστήριο. Η κληρονομία θεωρείται σχολάζουσα για όσο χρονικό διάστημα δεν έχει υπάρξει αποδοχή της και δεν έχει αυτή κηρυχθεί ως αποδοτέα στο Δημόσιο.

6 Σύντομη περιγραφή της διαδικασίας για την επίλυση κληρονομικής διαδοχής βάσει του εθνικού δικαίου, συμπεριλαμβανομένης της εκκαθάρισης της περιουσίας και της διανομής των περιουσιακών στοιχείων (συμπεριλαμβάνονται πληροφορίες σχετικά με το εάν η διαδικασία κληρονομικής διαδοχής κινείται αυτεπαγγέλτως από δικαστήριο ή άλλη αρμόδια αρχή)

Η διαδικασία εξαρτάται από το εάν αμφισβητείται ή όχι η διαδοχή.

ΑΜΦΙΣΒΗΤΟΥΜΕΝΗ ΔΙΑΔΟΧΗ

Σκοπός της κληρονομικής διαδικασίας είναι: η διανομή της κληρονομίας προκειμένου να λήξει το καθεστώς συγκυριότητας των κληρονόμων η καταγραφή των κληρονομιαίων στοιχείων όπου δεν απαιτείται διανομή η εκκαθάριση της κληρονομίας, όπου απαιτείται.

Η κληρονομική διαδικασία διεξάγεται σε συμβολαιογραφείο με την ευθύνη του συμβολαιογράφου. Η δικαστική παρέμβαση κατ' αρχήν περιορίζεται στο τελικό στάδιο της διαδικασίας, κατά το οποίο το κατά τόπον αρμόδιο πολιτικό δικαστήριο επικυρώνει την απόφαση. Ωστόσο, το δικαστήριο μπορεί να παρέμβει στο αρχικό στάδιο της διαδικασίας διορίζοντας αντιπρόσωπο όταν όλα τα πρόσωπα τα οποία ορίζει ο νόμος για την εκτέλεση αυτών των καθηκόντων έχουν εξαιρέσει τον εαυτό τους ή έχουν παυθεί από τα καθήκοντά τους.

Η νόμιμη εκπροσώπηση είναι υποχρεωτική μόνο όταν εγείρονται και συζητούνται νομικά ζητήματα ή έχει ασκηθεί έφεση.

Η κληρονομική διαδικασία περιλαμβάνει τα εξής στάδια: i) αρχική αίτηση και δηλώσεις του αντιπροσώπου ii) επίδοση εγγράφων iii) ενστάσεις iv) απάντηση του αντιπροσώπου v) χρέη vi) προκαταρκτική συνάντηση vii) συνάντηση των ενδιαφερομένων μερών viii) καθορισμός του διανεμητέου τμήματος της περιουσίας ix) διανομή x) τροποποίηση ή ακύρωση της διανομής.

Τα ανωτέρω στάδια της διαδικασίας περιγράφονται κατωτέρω.

i) Αρχική αίτηση και δηλώσεις του αντιπροσώπου

Η κληρονομική διαδικασία δεν επισπεύδεται αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο. Τα πρόσωπα που έχουν άμεσο έννομο συμφέρον στην διανομή της κληρονομίας ή οι γονείς, ο κηδεμόνας ανηλικού ή ο κηδεμόνας σχολάζουσας κληρονομίας, κατά περίπτωση, μπορούν να υποβάλουν αίτηση έναρξης της κληρονομικής διαδικασίας, εφόσον το ενδιαφερόμενο πρόσωπο είναι ανήλικος ή πρόσωπο που έχει κηρυχθεί δικαιοπρακτικά ανίκανο ή πρόσωπο το οποίο δεν μπορεί να εντοπιστεί.

Το πρόσωπο που επισπεύδει την κληρονομική διαδικασία πρέπει να συμπεριλάβει στον φάκελο το πιστοποιητικό θανάτου του κληρονομούμενου και να υποδείξει το πρόσωπο το οποίο θα εκτελεί τα καθήκοντα του αντιπροσώπου.

Ο συμβολαιογράφος ορίζει τον αντιπρόσωπο και τον καλεί να υποβάλει δηλώσεις στις οποίες πρέπει να επισυνάψει τη διαθήκη, τυχόν κληρονομικές συμβάσεις, συμβάσεις γάμου και πράξεις δωρεάς, εάν υπάρχουν, να ορίσει τους κληρονόμους και/ή κληροδόχους, να υποβάλει κατάλογο περιουσιακών στοιχείων με ένδειξη της αξίας τους και κάθε άλλο έγγραφο που απαιτείται προκειμένου να προσδιοριστεί το νομικό καθεστώς των στοιχείων της κληρονομίας, καθώς και χωριστό κατάλογο των κληρονομικών χρεών.

ii) Επίδοση εγγράφων

Ο συμβολαιογράφος ενημερώνει τα πρόσωπα τα οποία έχουν άμεσο έννομο συμφέρον στη διανομή της κληρονομίας, καθώς και τους δανειστές επί της κληρονομίας. Εάν υπάρχουν αναγκαίοι κληρονόμοι, ενημερώνονται και αυτοί.

iii) Ενστάσεις

Τα πρόσωπα τα οποία έχουν άμεσο έννομο συμφέρον στη διανομή της κληρονομίας, μπορούν να υποβάλουν ενστάσεις, να ασκήσουν ανακοπή ή να εγείρουν αξιώσεις.

iv) Απάντηση του αντιπροσώπου

Τα ζητήματα που ανακύπτουν στα προηγούμενα στάδια της διαδικασίας επιλύονται αφότου ακουσθούν οι απόψεις του αντιπροσώπου. Οι λοιποί ενδιαφερόμενοι μπορούν επίσης να εισακουσθούν, ενώ ενδέχεται να διαταχθεί η προσκόμιση αποδείξεων. Εάν λόγω της πολυπλοκότητας του ζητήματος προκύψουν καθυστερήσεις στην ικανοποίηση αξιώσεων κατά την κληρονομική διαδικασία, ο συμβολαιογράφος παραπέμπει την υπόθεση στο δικαστήριο.

v) Χρέη

Η διαδικασία των εδαφίων iii) και iv) εφαρμόζεται όταν κληρονομική αξίωση δεν γίνεται δεκτή από τον φερόμενο ως οφειλέτη.

vi) Προκαταρκτική συνάντηση

Μετά την επίλυση όλων των θεμάτων που επηρεάζουν τη διανομή της κληρονομίας, ο συμβολαιογράφος ορίζει την ημερομηνία της προκαταρκτικής συνάντησης. Σε αυτή τη συνάντηση τα ενδιαφερόμενα μέρη λαμβάνουν αποφάσεις με την πλειοψηφία των δύο τρίτων των μεριδίων. Οι ενδιαφερόμενοι λαμβάνουν επίσης αποφάσεις έγκρισης υποχρεώσεων και αποφάσεις σχετικά με τα μέσα εκτέλεσης των κληροδοσιών ή κάλυψης λοιπών βαρών της κληρονομίας. Η απογραφή της κληρονομίας μπορεί να διεξαχθεί κατά την προκαταρκτική συνάντηση με συμφωνία όλων των μερών.

vii) Συνάντηση των ενδιαφερομένων μερών

Εάν πρόκειται να διενεργηθεί απογραφή, ορίζεται ημερομηνία συνάντησης των ενδιαφερομένων, η οποία λαμβάνει χώρα εντός 20 ημερών από την προκαταρκτική συνάντηση. Σκοπός της συνάντησης είναι η κατανομή των περιουσιακών στοιχείων κατά τη διαδικασία ανοίγματος σφραγισμένων εγγράφων ή τη διαδικασία διαπραγμάτευσης.

viii) Καθορισμός του διανεμητέου τμήματος της περιουσίας

Εάν υπάρχουν αναγκαίοι κληρονόμοι ή κληροδόχοι, πρέπει να υποβληθεί αίτηση για την αποτίμηση και τον πλειστηριασμό των στοιχείων της κληρονομίας που πρέπει να χορηγηθούν ως δωρεά ή κληροδοσία, ή για την αποτίμηση λοιπών στοιχείων της κληρονομίας, προκειμένου να προσδιοριστεί εάν η αξία τους υπερβαίνει την αξία της διανεμητέας περιουσίας.

Σε περίπτωση που οι δωρεές ή κληροδοσίες υπερβαίνουν σε αξία τη διανεμητέα περιουσία, αυτές πρέπει να μειωθούν.

Οι δωρεές ή κληροδοσίες υπερβαίνουν την αξία της διανεμητέας περιουσίας όταν θίγεται η νόμιμη μοίρα των αναγκαίων κληρονόμων.

ix) Διανομή

Αφότου ακούσει τους δικηγόρους των ενδιαφερομένων ο συμβολαιογράφος εκδίδει ένταλμα όπου ορίζεται πώς θα διανεμηθεί η κληρονομία. Στη συνέχεια συντάσσει πράξη διανομής. Κατόπιν αυτού τα μερίδια των κληρονόμων έχουν οριστικοποιηθεί. Ο συμβολαιογράφος συντάσσει πράξη εάν υπάρχει υπόλοιπο μετά τον πλειστηριασμό των περιουσιακών στοιχείων ή την εκτέλεση των δωρεών και κληροδοσιών ή εάν οι δωρεές και κληροδοσίες υπερβαίνουν την αξία της διανεμητέας περιουσίας. Σε αυτή την περίπτωση οι ενδιαφερόμενοι ειδοποιούνται για να εισπράξουν ό,τι τους αναλογεί από την υπερκάλυψη χρεών ή να λάβουν το αντίστοιχο μερίδιο σε μετρητά, ή, εάν έχει υπάρξει υπέρβαση της διανεμητέας περιουσίας, να ζητήσουν τη μείωση της δωρεάς ή κληροδοσίας. Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να εγείρουν αξιώσεις με βάση την πράξη διανομής. Ο συμβολαιογράφος αποφαίνεται επί των αξιώσεων και κανονίζει τη διενέργεια κλήρου όπου απαιτείται.

Τέλος, η διαδικασία παραπέμπεται στο δικαστήριο της έδρας του συμβολαιογράφου ο οποίος διενήργησε την απογραφή. Το αρμόδιο πολιτικό δικαστήριο εκδίδει απόφαση με την οποία επικυρώνεται η διανομή με βάση την πράξη διανομής και τη διαδικασία κλήρου, και επιδικάζονται τα έξοδα στους αντίστοιχους διαδίκους.

Η έκδοση επικύρωσης της διανομής υπόκειται σε έφεση.

χ) Τροποποίηση ή ακύρωση της διανομής

Ακόμη και μετά την τελεσιδικία της απόφασης επικύρωσης της διανομής, η διανομή υπόκειται σε τροποποίηση ή ακύρωση υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Για παράδειγμα, η διανομή μπορεί να τροποποιηθεί με τη συμφωνία όλων των ενδιαφερομένων μερών ή να ακυρωθεί σε περίπτωση που δεν έχει ληφθεί υπόψη κάποιος κληρονόμος.

ΜΗ ΑΜΦΙΣΒΗΤΟΥΜΕΝΗ ΔΙΑΔΟΧΗ

Πρόσωπο το οποίο έχει έννομο συμφέρον μπορεί να απευθυνθεί σε συμβολαιογράφο ή υποθηκοφύλακα μέσω υπηρεσίας μίας στάσης για την επίλυση όλων των ζητημάτων κληρονομικής διαδοχής, από την επικύρωση έως την τελική καταγραφή της κληρονομίας όπως προέκυψε από τη διανομή.

Η επικύρωση και διανομή μπορούν επομένως να διεξαχθούν ενώπιον οποιουδήποτε των ανωτέρω θεσμικών αρμοδίων.

Αφού επαληθευτεί η ιδιότητά τους ως κληρονόμων από τον συμβολαιογράφο ή υποθηκοφύλακα, οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να διανείμουν τα στοιχεία της κληρονομίας δυνάμει ιδιωτικού εγγράφου που έχει επικυρωθεί από δικηγόρο.

7 Πως και πότε καθίσταται ένα πρόσωπο κληρονόμος ή κληροδόχος;

Οι κληρονόμοι κληρονομούν τον θανόντα εν όλω ή εν μέρει, δηλαδή τα περιουσιακά στοιχεία τα οποία αυτοί κληρονομούν δεν είναι προκαθορισμένα.

Αντιθέτως, οι κληροδοχοί λαμβάνουν συγκεκριμένα περιουσιακά στοιχεία ή αντικείμενα αξίας.

Στη νόμιμη διαδοχή το κληρονομικό δικαίωμα απορρέει από τον νόμο. Στην εκούσια διαδοχή το κληρονομικό δικαίωμα απορρέει από τη δήλωση βούλησης του διαθέτη. Οι δικαιούχοι μπορεί να έχουν την ιδιότητα του κληρονόμου ή κληροδόχου είτε στη νόμιμη είτε στην εκούσια διαδοχή.

8 Φέρουν οι κληρονόμοι την ευθύνη για τα χρέη του αποθανόντος, και εάν ναι, υπό ποιους όρους;

Σε περίπτωση αποδοχής της κληρονομίας με το ευεργέτημα της απογραφής, ο κληρονόμος ευθύνεται για τα χρέη και λοιπά βάρη της κληρονομίας μόνο μέχρι την αξία των περιουσιακών στοιχείων της απογραφής, εκτός εάν αποδείξουν οι δανειστές ή κληροδοχοί ότι υπάρχουν και άλλα περιουσιακά στοιχεία. Εφόσον έχει διεξαχθεί απογραφή, το βάρος απόδειξης σχετικά με την ύπαρξη άλλων περιουσιακών στοιχείων φέρουν οι δανειστές ή οι κληροδοχοί.

Σε περίπτωση απλής αποδοχής, οι κληρονόμοι και πάλι ευθύνονται για τα χρέη και λοιπά βάρη της κληρονομίας έως την αξία των κληρονομιών στοιχείων, ωστόσο πρέπει οι κληρονόμοι ή κληροδοχοί να αποδείξουν ότι η κληρονομία δεν περιλαμβάνει περιουσιακά στοιχεία επαρκούς αξίας για την εξόφληση των χρεών ή την εκτέλεση των κληροδοσιών. Σε αυτή την περίπτωση, το βάρος απόδειξης σχετικά με την μη ύπαρξη άλλων περιουσιακών στοιχείων φέρουν οι κληρονόμοι ή οι κληροδοχοί.

Τα κατωτέρω έξοδα βαρύνουν την κληρονομία: έξοδα κηδείας του διαθέτη και συναφείς δαπάνες έξοδα εκτελεστή διαθήκης, έξοδα διαχειριστή και εκκαθαριστή της κληρονομίας εξόφληση των χρεών του θανόντος εκτέλεση κληροδοσιών.

Στην περίπτωση περιουσιακών στοιχείων τα οποία κληρονομούν εξ αδιαιρέτου περισσότεροι κληρονόμοι, αυτοί βαρύνονται συλλογικά εις ολόκληρον. Μετά τη διανομή της κληρονομίας, κάθε κληρονόμος ευθύνεται αναλογικά με βάση το κληρονομικό του μερίδιο.

9 Ποια είναι τα έγγραφα και/ή οι πληροφορίες που συνήθως απαιτούνται για την καταχώριση ακίνητης περιουσίας;

Στην απάντηση που ακολουθεί αναφέρονται χωριστά τα έγγραφα και οι πληροφορίες που απαιτούνται για την καταχώριση ακίνητης περιουσίας, τα σχετικά έξοδα και η διαδικασία υποβολής της αίτησης καταχώρισης (αυτοπροσώπως, ταχυδρομικά ή μέσω διαδικτύου).

Απαιτούμενα έγγραφα και πληροφορίες

Στην αίτηση καταχώρισης ακίνητης περιουσίας πρέπει να ορίζονται ο αιτών, τα σχετικά στοιχεία και ακίνητα, και να περιέχεται κατάλογος δικαιολογητικών εγγράφων.

Καταχωρίζονται μόνο τα στοιχεία τα οποία περιέχονται στα έγγραφα προς τεκμηρίωση αυτών.

Έγγραφα τα οποία έχουν συνταχθεί σε ξένη γλώσσα γίνονται δεκτά εφόσον έχουν μεταφρασθεί σύμφωνα με τον νόμο, με εξαίρεση τα έγγραφα στην αγγλική, γαλλική ή ισπανική γλώσσα στις περιπτώσεις όπου ο αρμόδιος υπάλληλος κατέχει την αντίστοιχη γλώσσα.

Στις περιπτώσεις όπου η βασιμότητα της αίτησης πρέπει να αξιολογηθεί με βάση αλλοδαπή νομοθεσία, ο ενδιαφερόμενος πρέπει να αποδείξει το περιεχόμενο της αντίστοιχης νομοθεσίας με οποιοδήποτε κατάλληλο έγγραφο.

Εάν η αίτηση καταχώρισης αφορά κτίριο το οποίο δεν περιγράφεται σε αυτή, πρέπει να επισυνάπτεται πρόσθετη δήλωση στην οποία ορίζονται το όνομα, η κατάσταση και διεύθυνση των προσώπων που έχουν δικαίωμα κυριότητας επί αυτού αμέσως πριν από τον μεταβιβάζοντα, καθώς και το αντίστοιχο απόσπασμα καταχώρισης, εκτός εάν ο αιτών δηλώσει στη σχετική δήλωση τους λόγους για τους οποίους αυτό δεν είναι γνωστό.

Εάν η καταχώριση αφορά μερίδιο επί μη περιγραφόμενου περιουσιακού στοιχείου που τελεί υπό καθεστώς συγκυριότητας, πρέπει να ορίζονται το όνομα, η κατάσταση και η διεύθυνση όλων των συγκυρίων.

Τέλη

Το σχετικό τέλος καταβάλλεται κατά την υποβολή της αίτησης ή εσωκλείεται σε αυτή όταν αποστέλλεται ταχυδρομικά. Το τέλος αντιστοιχεί στο πιθανό συνολικό πληρωτέο ποσό. Εάν δεν καταβληθεί κατά την υποβολή της αίτησης καταχώρισης, η αίτηση μπορεί να απορριφθεί άμεσα.

Εάν δεν έχει καταβληθεί το τέλος και η αίτηση δεν έχει απορριφθεί, η αρμόδια υπηρεσία καταχώρισης κοινοποιεί στον ενδιαφερόμενο την προθεσμία καταβολής του πληρωτέου ποσού, εφόσον δεν έχει απορριφθεί η αίτηση καταχώρισης.

Η ίδια διαδικασία εφαρμόζεται όταν το αρχικά καταβληθέν ποσό δεν επαρκεί και δεν έχει συμπληρωθεί.

Υποβολή αίτησης καταχώρισης αυτοπροσώπως, ταχυδρομικά ή μέσω διαδικτύου

Η αίτηση καταχώρισης ακίνητης περιουσίας μπορεί να υποβληθεί αυτοπροσώπως, ταχυδρομικά ή διαδικτυακά.

Στην περίπτωση της αυτοπρόσωπης ή ταχυδρομικής υποβολής της αίτησης καταχώρισης, αυτή πρέπει να υποβληθεί εγγράφως, με τη μορφή των εντύπων που έχει εγκρίνει το διοικητικό όργανο της υπηρεσίας *Instituto dos Registos e do Notariado, I.P.* [Υπηρεσία Μητρώων και Συμβολαιογράφων]. Τα έντυπα πρέπει να συνοδεύονται από έγγραφα που τεκμηριώνουν το καταχωριζόμενο γεγονός και από τις ανωτέρω πρόσθετες δηλώσεις, εάν υπάρχουν.

Δεν απαιτείται η χρήση των εντύπων της προηγούμενης παραγράφου σε αιτήσεις καταχώρισης που υποβάλλονται εγγράφως σε δημόσιες υπηρεσίες οι οποίες φέρουν την ιδιότητα του αιτούντος ή καθ' ού, από δικαστήρια, εισαγγελικές αρχές, συνδίκους πτώχευσης ή φορείς αναγκαστικής εκτέλεσης, ανεξαρτήτως εάν αυτές υποβάλλονται αυτοπροσώπως ή ταχυδρομικά.

Αιτήσεις οι οποίες υποβάλλονται από δικαστήρια, εισαγγελικές αρχές, φορείς αναγκαστικής εκτέλεσης ή δικαστικούς επιμελητές οι οποίοι διενεργούν πράξεις φορέων εκτέλεσης ή δικαστικών διαχειριστών, συνιστάται να υποβάλλονται ηλεκτρονικά, και να συνοδεύονται από τα αναγκαία για την καταχώριση δικαιολογητικά και τα αντίστοιχα ποσά.

Οι αιτήσεις καταχώρισης υποβάλλονται και ηλεκτρονικά μέσω της ιστοσελίδας <http://www.predialonline.mj.pt/>. Η διαδικασία καταχώρισης μέσω διαδικτύου δεν ισχύει για αιτήσεις που αφορούν τεκμηρίωση, διόρθωση ή αμφισβήτηση των αποφάσεων του μητρώου.

Για την ηλεκτρονική υποβολή αίτησης καταχώρισης περιουσιακών στοιχείων απαιτείται η χρήση ψηφιακού πιστοποιητικού. Υπήκοοι της Πορτογαλίας οι οποίοι έχουν ενεργοποιήσει το ψηφιακό τους πιστοποιητικό, καθώς και δικηγόροι και συμβολαιογράφοι, κατέχουν ήδη τα σχετικά πιστοποιητικά.

Οι διευθυντές και μέλη διοικητικών συμβουλίων εμπορικών εταιρειών ή αστικών εταιρειών εμπορικού τύπου μπορούν να επιβεβαιώσουν ότι τα ηλεκτρονικά έγγραφα που έχουν υποβάλει είναι όμοια με τα αντίστοιχα πρωτότυπα έγγραφα κατά την ηλεκτρονική υποβολή αιτήσεων καταχώρισης στις οποίες αιτών είναι η αντίστοιχη εταιρεία.

Σημ.:

Δικαίωμα υποβολής αίτησης καταχώρισης ακίνητης περιουσίας έχουν μόνο τα φυσικά και/ή νομικά πρόσωπα τα οποία θεωρούνται από τον νόμο ως έχοντα αντίστοιχο δικαίωμα. Τα πρόσωπα αυτά ορίζονται στην απάντηση της ερώτησης «Πρέπει η διάταξη να καταχωρίζεται, και εάν ναι, πώς;», στην ενότητα όπου αναφέρονται τα έγγραφα που πρέπει να υποβληθούν στο υποθηκοφυλακείο.

9.1 Είναι ο διορισμός διαχειριστή κληρονομίας υποχρεωτικός ή καθίσταται υποχρεωτικός μετά από αίτηση; Εάν είναι υποχρεωτικός ή καθίσταται υποχρεωτικός μετά από αίτηση, ποιες είναι οι απαιτούμενες ενέργειες;

Ο διορισμός διαχειριστή της κληρονομίας είναι υποχρεωτικός όταν επιστεύεται κληρονομική διαδικασία. Σε αυτή την περίπτωση είναι υποχρεωτικό να υποδειχθεί αντιπρόσωπος ο οποίος θα είναι υπεύθυνος για τη διαχείριση της κληρονομίας. Το πρόσωπο που αιτείται την επίσπευση της κληρονομικής διαδικασίας ορίζει το πρόσωπο το οποίο υποχρεούται από τον νόμο να εκτελεί τα καθήκοντα του αντιπροσώπου. Το πρόσωπο αυτό ορίζεται στο έντυπο που υποβάλλεται για την αίτηση επίσπευσης της κληρονομικής διαδικασίας.

Στην περίπτωση της σχολάζουσας κληρονομίας, ενδέχεται να μην υπάρχει κάποιο πρόσωπο με νόμιμο δικαίωμα να διαχειρίζεται την κληρονομία. Σε αυτή την περίπτωση οποιοσδήποτε κληρονόμος μπορεί να λάβει μέτρα διαχείρισης της κληρονομίας ακόμη και πριν από την αποδοχή ή αποποίησης της. Εάν υπάρχει κίνδυνος ζημίας ή χειροτέρευσης των περιουσιακών στοιχείων σχολάζουσας κληρονομίας, το δικαστήριο διορίζει κηδεμόνα της σχολάζουσας κληρονομίας. Αυτό συμβαίνει κατόπιν αιτήματος της Εισαγγελίας ή οποιουδήποτε ενδιαφερομένου. Ορισμός της σχολάζουσας κληρονομίας παρατίθεται ανωτέρω στην απάντηση της ερώτησης «Ποια είναι η αρμόδια αρχή: (...) για την κατάθεση δήλωσης αποδοχής ή αποποίησης κληρονομίας;»

9.2 Ποιος έχει το δικαίωμα να αναλάβει την εκτέλεση της διάταξης τελευταίας βουλήσεως του θανόντος καιή να διαχειριστεί την περιουσία;

Αντιπρόσωπος

Ο αντιπρόσωπος είναι υπεύθυνος κατ' αρχήν για τη διαχείριση της κληρονομίας μέχρι την εκκαθάριση και διανομή της.

Σύμφωνα με τον νόμο, τα καθήκοντα του αντιπροσώπου ανατίθενται στα κατωτέρω πρόσωπα με την ακόλουθη σειρά:

- α) στον επιζώντα σύζυγο, εφόσον δεν έχει επέλθει νομική διάσταση των συζύγων ή διαχωρισμός της περιουσίας τους, εφόσον είναι κληρονόμος ή δικαιούται συζυγικό μερίδιο στην κοινή συζυγική περιουσία
- β) στον εκτελεστή της διαθήκης, εφόσον δεν ορίζεται άλλως από τον διαθέτη
- γ) σε συγγενείς του θανόντος οι οποίοι είναι νόμιμοι κληρονόμοι
- δ) στους κληροδόχους που ορίζονται στη διαθήκη.

Εάν το σύνολο της κληρονομίας διανέμεται σε κληροδόχους, ο πλέον ευνοημένος κληροδόχος ενεργεί ως αντιπρόσωπος, στη θέση των κληρονόμων. Σε περίπτωση ισότιμων κληροδόχων, προτεραιότητα έχει ο μεγαλύτερος σε ηλικία.

Σε συγκεκριμένες περιπτώσεις η διαχείριση της κληρονομίας εν όλω ή εν μέρει ανατίθεται σε εκτελεστή διαθήκης ή εγκατάστατο, όπως ορίζεται κατωτέρω.

Εκτελεστής διαθήκης

Στην περίπτωση που υπάρχει διαθήκη, ο διαθέτης μπορεί να ορίσει ένα ή περισσότερα πρόσωπα ως υπεύθυνα για την εκτέλεση της διαθήκης εν όλω ή εν μέρει. Αυτό είναι γνωστό ως ορισμός εκτελεστή διαθήκης. Το πρόσωπο που ορίζεται κατά τα ανωτέρω είναι ο εκτελεστής της διαθήκης.

Εγκατάστατος

Ο ορισμός καταπιστευματοδόχου, ή άλλως «καταπίστευμα», είναι η πράξη με την οποία ο διαθέτης αναθέτει σε ορισθέντα κληρονόμο την υποχρέωση να διατηρήσει την κληρονομία προκειμένου αυτή να περιέλθει σε άλλον κληρονόμο μετά τον θάνατό του. Ο κληρονόμος που αναλαμβάνει αυτή την υποχρέωση ονομάζεται εγκατάστατος. Ο δικαιούχος ονομάζεται καταπιστευματοδόχος. Ο εγκατάστατος διαχειρίζεται και επωφελείται από τα περιουσιακά στοιχεία που συνιστούν το καταπίστευμα.

9.3 Ποιες εξουσίες έχει ο διαχειριστής;

Εξουσίες του αντιπροσώπου

Ο αντιπρόσωπος διαχειρίζεται την περιουσία του θανόντος και, εάν ο τελευταίος ήταν έγγαμος και διέθετε κοινή συζυγική περιουσία, διαχειρίζεται και την κοινή συζυγική περιουσία.

Ο αντιπρόσωπος μπορεί να ζητήσει από τους κληρονόμους ή τρίτους να παραδώσουν στον ίδιο τα περιουσιακά στοιχεία τα οποία κατέχουν και τα οποία αυτός πρέπει να διαχειρίζεται. Μπορεί επίσης να ασκεί αγωγές προστασίας της νομής κατά κληρονόμων ή τρίτων και να εισπράττει τις απαιτήσεις της κληρονομίας στις περιπτώσεις όπου πιθανή καθυστέρηση θα έθετε σε κίνδυνο την ικανοποίησή τους ή στις περιπτώσεις οικειοθελούς εξόφλησης.

Ο αντιπρόσωπος έχει υποχρέωση να εκποιεί καρπούς ή λοιπά αναλώσιμα της κληρονομίας και να διαθέτει το προϊόν της εκποίησης για την κάλυψη των εξόδων κηδείας του θανόντος και συναφών δαπανών καθώς και των εξόδων διαχείρισης.

Μπορεί επίσης να εκποιεί μη αναλώσιμα προϊόντα στον βαθμό που αυτό απαιτείται για την κάλυψη των εξόδων κηδείας του θανόντος και συναφών δαπανών, καθώς και των εξόδων διαχείρισης.

Πέραν των περιπτώσεων που αναφέρονται ανωτέρω, τα κληρονομικά δικαιώματα ασκούνται μόνο από ή κατά όλων των κληρονόμων από κοινού.

Εξουσίες του εκτελεστή διαθήκης

Ο εκτελεστής διαθήκης που έχει οριστεί από τον διαθέτη, έχει τις εξουσίες που ορίζει ο διαθέτης.

Εάν ο διαθέτης δεν έχει ορίσει τις εξουσίες του εκτελεστή της διαθήκης, ο τελευταίος έχει τις εξής υποχρεώσεις: να μεριμνήσει και διενεργήσει τα απαραίτητα για την κηδεία του διαθέτη και να καλύψει τις σχετικές δαπάνες να παρακολουθεί την εκτέλεση της διαθήκης και να υπερασπίζεται την εγκυρότητα των σχετικών πράξεων στο δικαστήριο, εάν χρειαστεί να εκτελεί τα καθήκοντα του αντιπροσώπου.

Ο διαθέτης μπορεί να αναθέσει στον εκτελεστή της διαθήκης την υποχρέωση να εκτελέσει κληροδοσίες και λοιπές υποχρεώσεις ως αντιπρόσωπος, εφόσον δεν απαιτείται απογραφή. Προς τον σκοπό αυτό ο εκτελεστής μπορεί να έχει εξουσιοδοτηθεί από τον διαθέτη να εκποιήσει οποιαδήποτε περιουσιακά στοιχεία (κινητά ή ακίνητα) ή εκείνα που ορίζονται στη διαθήκη.

Εξουσίες του εγκατάστατου

Ο εγκατάστατος δεν διαχειρίζεται απλώς αλλά και επωφελείται από τα περιουσιακά στοιχεία που συνιστούν το καταπίστευμα. Σχετικά ισχύουν οι διατάξεις περί επικαρπίας, στο μέτρο που συνάδουν με το καταπίστευμα. Ο εγκατάστατος μπορεί να εκποιήσει ή να συστήσει εμπράγματα βάρη επί του καταπιστεύματος μόνο με δικαστική άδεια.

Κληρονόμοι και κηδεμόνας σχολάζουσας κληρονομίας

Κατά το χρονικό διάστημα που η κληρονομία σχολάζει, αυτή συνιστά κεφάλαιο με νομική προσωπικότητα. Η κληρονομία μπορεί επομένως να ενάγει και να ενάγεται. Εάν δεν υπάρχει πρόσωπο για να διαχειριστεί την κληρονομία σε αυτή την περίπτωση, εφαρμόζεται μία από τις ακόλουθες λύσεις.

Πριν από την αποδοχή ή αποποίηση της κληρονομίας, ένας κληρονόμος μπορεί να ζητήσει τη λήψη επειγόντων διοικητικών μέτρων ενόσω η κληρονομία σχολάζει. Εάν προβληθούν ενστάσεις, στην περίπτωση που υπάρχουν περισσότεροι κληρονόμοι, υπερισχύει η βούληση της πλειονότητας.

Κηδεμόνας σχολάζουσας κληρονομίας μπορεί επίσης να οριστεί από το δικαστήριο. Ο κηδεμόνας οφείλει να επισπεύσει όλες τις απαραίτητες δικαστικές διαδικασίες και να ασκήσει τις αγωγές που πρέπει να ασκηθούν άμεσα, χωρίς να θέτει σε κίνδυνο τα συμφέροντα της κληρονομίας. Ο ίδιος εκπροσωπεί την κληρονομία σε όλες τις αγωγές που ασκούνται κατά αυτής. Ο κηδεμόνας οφείλει να λάβει δικαστική άδεια προκειμένου να εκποιήσει ή να συστήσει εμπράγματα βάρη επί παγίων περιουσιακών στοιχείων, αντικειμένων αξίας, εμπορικών εγκαταστάσεων και λοιπών περιουσιακών στοιχείων των οποίων η εκποίηση ή εμπράγματη επιβάρυνση δεν αποτελεί πράξη διαχείρισης. Δικαστική άδεια παρέχεται μόνο όταν η σχετική πράξη δικαιολογείται για την αποτροπή ζημίας ή βλάβης των περιουσιακών στοιχείων, για την εξόφληση των χρεών της κληρονομίας και τη διενέργεια απαραίτητων ή χρήσιμων βελτιώσεων, ή σε άλλες περιπτώσεις επείγουσας ανάγκης.

Όταν η κληρονομία δεν σχολάζει πλέον, μετά την αποδοχή της και πριν από τη διανομή, ο νόμος επιτρέπει στον κληρονόμο να ζητήσει τη δικαστική αναγνώριση της ιδιότητάς του ως κληρονόμου και την ολική ή μερική απόδοση των κληρονομιαίων στοιχείων από τα πρόσωπα που τα κατέχουν ως κληρονόμοι ή υπό άλλη ιδιότητα ή χωρίς νόμιμο δικαίωμα. Η αγωγή αυτή είναι γνωστή ως αγωγή απόδοσης της νομής. Μπορεί να ασκηθεί από έναν μόνο κληρονόμο χωρίς τη συνδρομή των λοιπών, όμως δεν θίγει το δικαίωμα του αντιπροσώπου να απαιτήσει κατά τα ανωτέρω την παράδοση των περιουσιακών στοιχείων τα οποία οφείλει ο ίδιος να διαχειριστεί.

10 Ποια είναι τα τυπικά έγγραφα που εκδίδονται βάσει του εθνικού δικαίου στη διάρκεια ή στο τέλος της διαδικασίας κληρονομικής διαδοχής, για να αποδειχθεί η ιδιότητα και τα δικαιώματα των δικαιούχων; Έχουν τα εν λόγω έγγραφα ειδική αποδεικτική ισχύ;

Έγγραφα που αποδεικνύουν την ιδιότητα κληρονόμου ή κληροδόχου

1. Δικαστικές αποφάσεις.
2. Συμβολαιογραφικές πράξεις.
3. Απλουστευμένες πράξεις αναγνώρισης της ιδιότητας κληρονόμου που εκδίδονται από τα ληξιαρχεία.

Τα ανωτέρω αποδεικνύουν την ιδιότητα των κληρονόμων και/ή κληροδόχων οι οποίοι βρίσκονται εν ζωή κατά τον χρόνο θανάτου του κληρονομούμενου.

Οι δικαστικές αποφάσεις, συμβολαιογραφικές πράξεις και απλουστευμένες πράξεις αναγνώρισης κληρονόμων συνιστούν έγγραφα με πλήρη αποδεικτική αξία.

Η σχετική ιδιότητα των κληρονόμων και κληροδόχων καταχωρίζεται από το ληξιαρχείο με την επικύρωση του πιστοποιητικού θανάτου του θανόντος.

Έγγραφα που αποδεικνύουν τη διανομή της κληρονομίας

Στην αμφισβητούμενη διαδοχή:

1. Απόφαση του αρμόδιου δικαστηρίου η οποία επικυρώνει τη διανομή της κληρονομίας κατά την κληρονομική διαδικασία ενώπιον συμβολαιογράφου. Με την απόφαση ορίζονται τα μερίδια των δικαιούχων (δηλαδή τα περιουσιακά στοιχεία που λαμβάνει κάθε κληρονόμος ή κληροδόχος). Η σχετική απόφαση αποτελεί δημόσιο έγγραφο με πλήρη αποδεικτική ισχύ.

Στη μη αμφισβητούμενη διαδοχή:

1. Ιδιωτικό επικυρωμένο έγγραφο που συντάσσεται ενώπιον δικηγόρου και ορίζει τα μερίδια των δικαιούχων. Δεν αποτελεί δημόσιο έγγραφο, αλλά ιδιωτικό επικυρωμένο έγγραφο το οποίο σε αυτή την περίπτωση έχει αποδεικτική ισχύ ισότιμη με την πλήρη.
2. Έγγραφο που αποδεικνύει τη διανομή κατά την απλουστευμένη κληρονομική διαδικασία ενώπιον του μητρώου. Συνιστά δημόσιο έγγραφο με πλήρη αποδεικτική ισχύ.
3. Πράξη διανομής που συντάσσεται από τον συμβολαιογράφο. Συνιστά δημόσιο έγγραφο με πλήρη αποδεικτική ισχύ.

Οποιοδήποτε των ανωτέρω εγγράφων που αποδεικνύει τη διανομή της κληρονομίας, μπορεί να αποτελέσει τη βάση για την καταχώριση των κληρονομιών στοιχείων υπέρ του κληρονόμου ή κληροδόχου, ανεξαρτήτως εάν έχει πλήρη αποδεικτική ισχύ.

Τελική σημείωση

Οι πληροφορίες που περιέχονται στο παρόν έντυπο είναι γενικής φύσεως, μη εξαντλητικές και δεν δεσμεύουν τον φορέα επαφής, το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο για αστικές και εμπορικές υποθέσεις, τα δικαστήρια ή οποιονδήποτε παραλήπτη. Δεν απαλλάσσουν τον παραλήπτη από την υποχρέωση να ανατρέξει στην ισχύουσα νομοθεσία.

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.

Τελευταία επικαιροποίηση: 05/07/2018